

Ana Arterler İçin
İSTANBUL İLİ TRAFİK OTORİTMİ

2015 – II. Çeyrek

(Nisan, Mayıs, Haziran)

Eylül, 2015

ÇALIŞMA EKİBİ

Yrd. Doç. Dr. Serkan GÜRSOY (Veri Analizi, Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu)

Engin YEĞNİDEMİR (Teknik Müdür, Başarsoft)

Selcen KAŞ UYSAL (Yazılım Uzmanı, Başarsoft)

İçindekiler

1. GİRİŞ	5
2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	7
2.1. Araştırmanın Tanımı ve Amacı	7
2.2. Örneklem.....	7
2.3. Veri analizi.....	9
2.4. Veri Analizinde Kullanılan Yöntemler	9
3. SONUÇLAR	11
3.1. Güvenilirlik Analizi	11
3.2. Temel Bileşen Analizi	11
3.3. Trafik Ritmi.....	11
4. GENEL DEĞERLENDİRME	14

Tablolar Listesi

Tablo 1: Tiplerine göre motorlu kara taşıtı artış oranı	5
Tablo 2: Analizde kullanılan veri başlıklarları.....	9
Tablo 3: Rotalara göre İstanbul ili trafik yoğunluğu	12
Tablo 4: Rotalara göre İstanbul ili trafik yoğunluğu (Kayıp Mesafe)	13
Tablo 5: Kilometre başına yoğunluk kaynaklı akaryakıt kaybı.....	14

Şekiller Listesi

Şekil 1: Tiplerine göre motorlu kara taşıtı artış oranı.....	5
Şekil 2: Kent içi ulaşım haritası ve örneklem çerçevesi	8
Şekil 3: Kent içi Ulaşım Koridorları.....	9
Şekil 4: Çalışmada kullanılan kavramlar	10
Şekil 5 : Çeyreklerde göre trafik yoğunluğu.....	14

YÖNETİCİ ÖZETİ

İstanbul Trafik Otoritmi çalışması, Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu ve Başarsoft tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen ve her üç ayda bir yayınlanacak olan bir araştırma olarak tasarlanmıştır.

Projenin temel amacı, İstanbul'da ana arterlerde gerçekleşen trafik sıkışıklığı düzeylerini ve dönemler arasında yaşanan farklılıklarını belirlemek olarak belirlenmiştir.

İstanbul Trafik Otoritmi aynı zamanda; mevcut ulaşım altyapısının kentin özellikle odak noktaları arasında yaşanan yoğunluğa ne derece ve ne şekilde hizmet ettiğinin ortaya çıkarılmasında ve orta/uzun vadeli yatırım kararlarının verilebilmesinde önemli bir araç olarak kullanılabilecektir.

Araştırma, İstanbul ili ana arterlerini üç ana rota üzerinden değerlendirmeye almaktadır; Ana Koridor, Doğu-Batı Aktarma Koridoru ve Batı-Doğu Aktarma Koridoru. Bu üç ana koridor İstanbul ilinde 112 rotaya karşılık gelmekte ve İstanbul'un % 84'ünü istatistikî olarak açıklamaktadır.

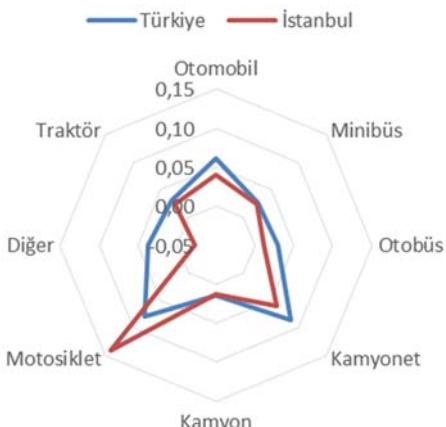
İstanbul ili trafik sıkışıklığı ana rota düzeyinde sabah 7:00-9:00 ve akşam 18:00-20:00 saatleri arasında trafiğin akış yönüne göre doğudan batıya ve batından doğuya şeklinde iki ayrı ritim ortaya koymaktadır. Sabah saatlerinde doğu batı yönünde %59 olarak kendini gösteren trafik yoğunluğu ters yönde %60 olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı değerler akşam saatlerinde sırasıyla %53 ve %45 olarak ortaya çıkmaktadır. Gün içerisinde Doğu-Batı ana koridorunda az miktarda azalan trafik yoğunluğu (%52), aynı koridorda Batı-Doğu yönünde bir değişme yaşamadan sürdürmektedir %50 seviyesine inmektedir.

1. GİRİŞ

Günümüz iş ve sosyal yaşamında artan iş ve işçi hareketliliği İstanbul ili nüfus yoğunluğunu artırdığı gibi kent içi ulaşımı da daha zor ve yavaş hale getirmektedir. 1985 yılı itibariyle 6 milyon nüfusu olan İstanbul, 2014 yılı sonunda 14.377.018'e ulaşmıştır. TÜİK verilerine göre ülke nüfus artış ortalaması son 5 yılda yaklaşık %1,4 iken İstanbul için bu değer % 2'ye yakındır. Kent nüfusunun hızla artması, motorlu araç kullanımındaki artışı da beraberinde getirmiştir. Türkiye genelinde motorlu kara taşıtı sayısı 2014 yılında 18.828.721 adet iken bu sayı İstanbul'da 3.383.812 adettir. Bu rakamlarda otomobilin payı ülke genelinde %52 iken İstanbul'da %67'dir. Ülkedeki motorlu kara taşıtlarının neredeyse beşte biri İstanbul'da kayıtlıdır. Bununla birlikte TÜİK verilerine göre ülke genelinde 2015-2014 arası motorlu kara taşıtı artış hızı %6 civarında iken İstanbul'da bu değer %5'e düşmektedir. İstanbul yalnızca motosiklet tipi araçta ülkenin geneline göre yüksek bir artış hızına sahiptir ve bu artış hızı ülke genelinde %8 iken İstanbul'da %14 olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 1: Tiplerine göre motorlu kara taşıtı artış oranı

Araç Tipi	Türkiye	İstanbul
Otomobil	0,06	0,04
Minibüs	0,03	0,02
Otogüs	0,03	0,01
Kamyonet	0,08	0,06
Kamyon	0,02	0,01
Motosiklet	0,08	0,14
Diğer	0,04	-0,02
Traktör	0,03	0,02
Toplam	0,06	0,05

Şekil 1: Tiplerine göre motorlu kara taşıtı artış oranı

Kent içindeki otomobil yoğunluğu, motosiklet edinimindeki bu artışın hem nedeni hem sonucu olarak görülebilir. Ülke genelinde her 7,88 kişiye bir otomobil düşerken İstanbul'da bu değer 6,32 kişiye bir otomobil düşecek şekilde oluşmaktadır. Otomobil sayısının ülke ortalamasının oldukça üstünde olması kaçınılmaz olarak trafik sorununu İstanbul'un en önemli gündem maddelerinden biri haline getirmektedir. Nüfusu yoğunluğuna paralel olarak İstanbul günlük taşımaların da oldukça yoğun olduğu bir il olarak karşımıza çıkmaktadır. Günlük taşımaların ağırlıklı olarak karayolu ile yapıldığı İstanbul'da denizyolu ve demiryolu gibi ulaştırma

alternatiflerinin daha az tercih edildiği bilinmektedir. Bu çerçevede karayolu ulaşımında ortaya çıkan trafik sorunu kent için tazmin edilmesi giderek zorlaşan maliyetlere neden olmaktadır. Bu nedenle, doğrudan ya da dolaylı olarak bu sorundan etkilenen kesimler çözüm arayışı ve/veya beklenisi içerisinde edilirler. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler bu arayış ve beklenilere karşılık bulabilmeyi sağlayacak yeni imkânlar sağlamaktadır. Bu çalışma kullandığı örneklem ve geliştirdiği yöntem ile bu çabalara katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Bu çalışma gerçek zamanlı, anlık verilerin izlenmesi yoluyla belirlenen kent içi karayolu trafik hareketlerini esas almaktadır. Bu hareketlerin yoğunlaştığı güzergâhların, hareketin yönüne göre düzenlenmesi neticesinde ortaya çıkarılan kent içi kullanım rotaları çalışmanın örneklemini oluşturur. Bu rotalarda ölçülen yoğunluk değerlerinde zaman içerisinde meydana gelen değişimler benzerliklerine göre sınıflandırılmakta ve bu yolla kentin ana ve yan arterleri sayısal olarak yüksek anlamlılık seviyesinde açıklanabilmektedir. Çalışma geliştirdiği yöntem ile benzer karşılaştırmaları tüm zaman dilimlerine ve tüm rotalara göre kendi içlerinde ve/veya birbirleri ile karşılaştırılmaktadır. Bu karşılaştırmalarda ortaya çıkan farklılıklar raporlarda kent içi trafik ritmi olarak ifade edilmektedir. Bu raporda elde edilen değerlerin hafta içi 7:00-9:00 ve 18:00-20:00 saatleri için ayrıca derlenerek elde edilen değerler, günün/haftanın geri kalanıyla karşılaştırılması sonucu ortaya çıkan değerler ile birlikte sunulmaktadır. Her bir yıl için üçer aylık kesitlerle tekrarlanan çalışma çeyreklerde ve yıllara ait trafik ritmini bir sonraki yılın ilk çeyreğinde ayrıca sunmaktadır.

Sonuç olarak kent içi ulaşım arterlerini sayısal olarak gerçek zamanlı ve anlık izlemekte ve modellemektedir. Gerek yoğunluk gereksiz ritim değişikliklerinin zaman ve konum boyutunda aynı anda ele alınabilmesi ve değerlerin ortaya çıkarılması çalışmanın sunduğu katkılardandır. Bu değerler kentsel ulaşım planlarının hazırlanmasında kullanılabilecek bazı önemli göstergeleri içerir. Bu anlamda tüm kentin ilgili tüm paydaşlarına katkı sunar. Bu göstergeler ayrıca kentsel ulaşım çözümlerinin etkilerinin anlaşılması anlamında metrik bir ölçme ve değerlendirme aracı olarak da kullanılabilecek yapıdadır.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Tanımı ve Amacı

Bu araştırma, İstanbul ili ana arterleri kapsamında ulaşırma hareketini analiz etmek ve raporlamak amacıyla tasarımılanmıştır. Bu tasarım, aşağıda belirtilen temel amaçları benimsemektedir;

- İstanbul ili ana arterlerinde gerçekleşen trafik sıkışıklığı düzeylerini belirlemek ve dönemler arasında yaşanan farklılıklarını tespit etmek,

Araştırma yukarıda belirlenen amaçlar doğrultusunda İstanbul ili kapsamında hem işletmelere hem de karar vericilere makro ve mikro düzeyde önemli katkılar da sağlamayı amaçlamaktadır. Bu katkılar aşağıda belirtildiği gibidir;

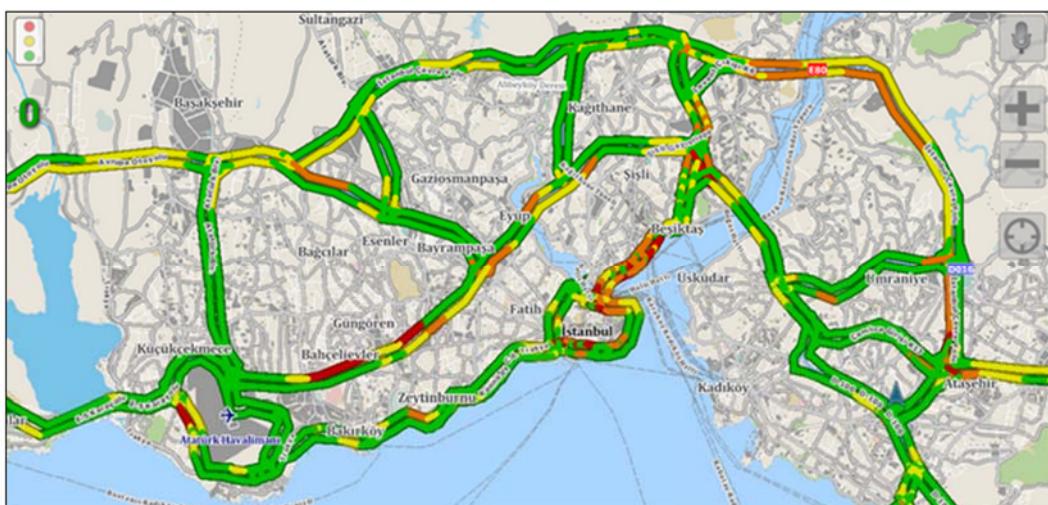
- Oluşan ve olması olası olan darboğazların tespit edilmesine hizmet eder. Bu doğrultuda, hali hazırda var olan ulaşırma altyapısının kentli tarafından ne şekilde kullanıldığı başka bir deyişle motorlu araç hareketliliğinin ulaşırma altyapısı tarafından nasıl elleçlendiğine ilişkin izlenimleri sağlar.
- Mevcut Ulaşırma altyapısının kentin özellikle odak noktaları arasında yaşanan yoğunluğa ne derece ve ne şekilde hizmet edebildiğini gösterir.
- Ana koridor ve aktarma koridorları arasındaki ilişkilerin belirlenmesi kent içi ulaşırma ağının etkili bir biçimde ele alınabilmesini kolaylaştırır.
- Orta ve uzun vadeli yatırım kararlarının verilebilmesinde rol oynayabilir.
- Kentin ulaşırma altyapısına olan talebinin saat dilimleri seviyesinde belirlenebilmesini sağlar.
- Ana koridorlarda ve aktarma koridorlarında oluşabilecek tahmini gecikme zamanının hesaplamasına imkân verir.
- İstanbul'da ana koridorlarda hareket eden araçların gecikme yaşamaması halinde toplam tasarruf miktarı hesaplanabilir.

2.2. Örneklem

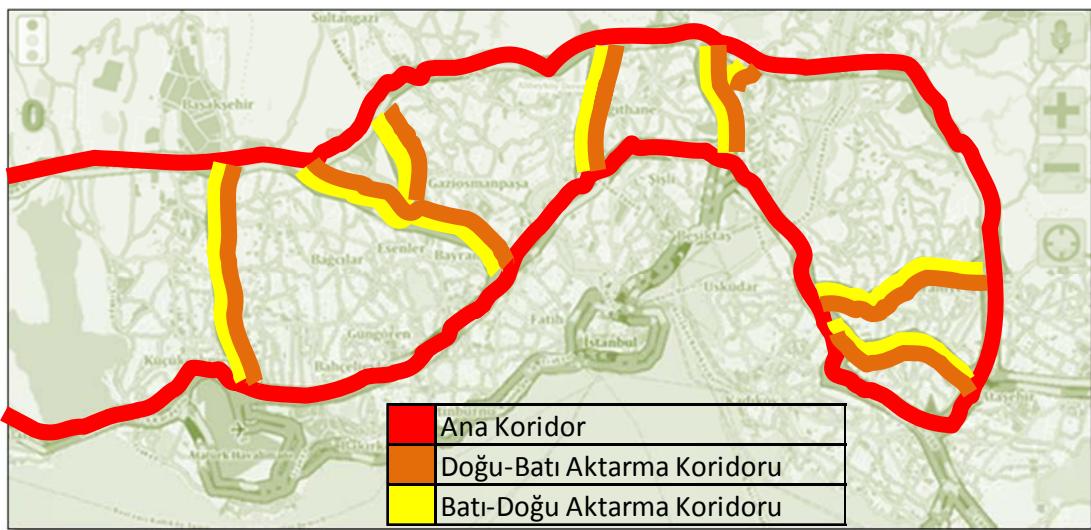
Örneklem için seçilen araç grubu içerisinde ağır vasıtalar trafikten bağımsız hareket hızları olabileceğinden ve bu hareketi olağan durum ile trafik yoğunluğu durumu arasında ayırtmanın teknik güçlüklerinden dolayı kapsam dışı bırakılmıştır. Örneklemde bu tür

durumlar en düşük hızların trafik yoğunluğunun belirlediği değerlere indirmiştir. Bu indirmenin çalışmanın ulaşmak istediği sonuçları etkilemesi oldukça zayıftır. Bunun nedeni hem kapsam dışı bırakılan araç grubunun genel içerisindeki payının düşüklüğü (%13) hem de bu araçların kentin ana arterlerine girişlerinin önündeki yasal ve ticari kısıtlardır. Bu kısıtlar çalışmanın örnekleminin bu indirmeye nedeni ile zayıflamasını engellemektedir.

Örneklemde kullanılan araçlardan bulundukları konum, hareket yönleri ve hızları ile ilgili anlık veriler coğrafi bilgi sistemleri aracılığı ile toplanmaktadır ve bu bilgiler çalışmanın esaslarına uygun bir şablonda veri tabanına eklenmektedir. Araçların koordinat biçiminde gelen konumları kent içi ulaşım haritası ile eşleştirilmekte ve koordinatların sokak, cadde, bulvar, otoyol halinde izlenebilmesi sağlanmaktadır. Bu eşleştirme çalışmanın örneklemini değerlendiren araç sayısı yanında tanımlı bir coğrafi bölge ekseninde daraltmakta ve bu sayede istatistiksel olarak etkinleştirilmektedir. Çalışmada arter olarak tanımlanan bu coğrafi bölgeler (Şekil 1) trafik yoğunluğunun gün içerisinde en fazla olduğu alanlardır. Bu yoğunluk trafiğe çıkan araçların yoğun olarak kullandıkları koordinatların harita üzerinde birleştirilmesi ile belirlenmiştir. Çalışma Şekil 1'de verilen bu haritayı üç ayrı ölçekte (Ölçek 1: Ana koridor, Ölçek 2: Doğu-Batı Aktarma koridoru, Ölçek 3: Batı-Doğu Aktarma Koridoru) ele almaktır ve her bir ölçek için ayrı bir örneklem tanımlamaktadır (Şekil 2).

Şekil 2: Kent içi ulaşım haritası ve örneklem çerçevesi

Şekil 3: Kent içi Ulaşım Koridorları

2.3. Veri analizi

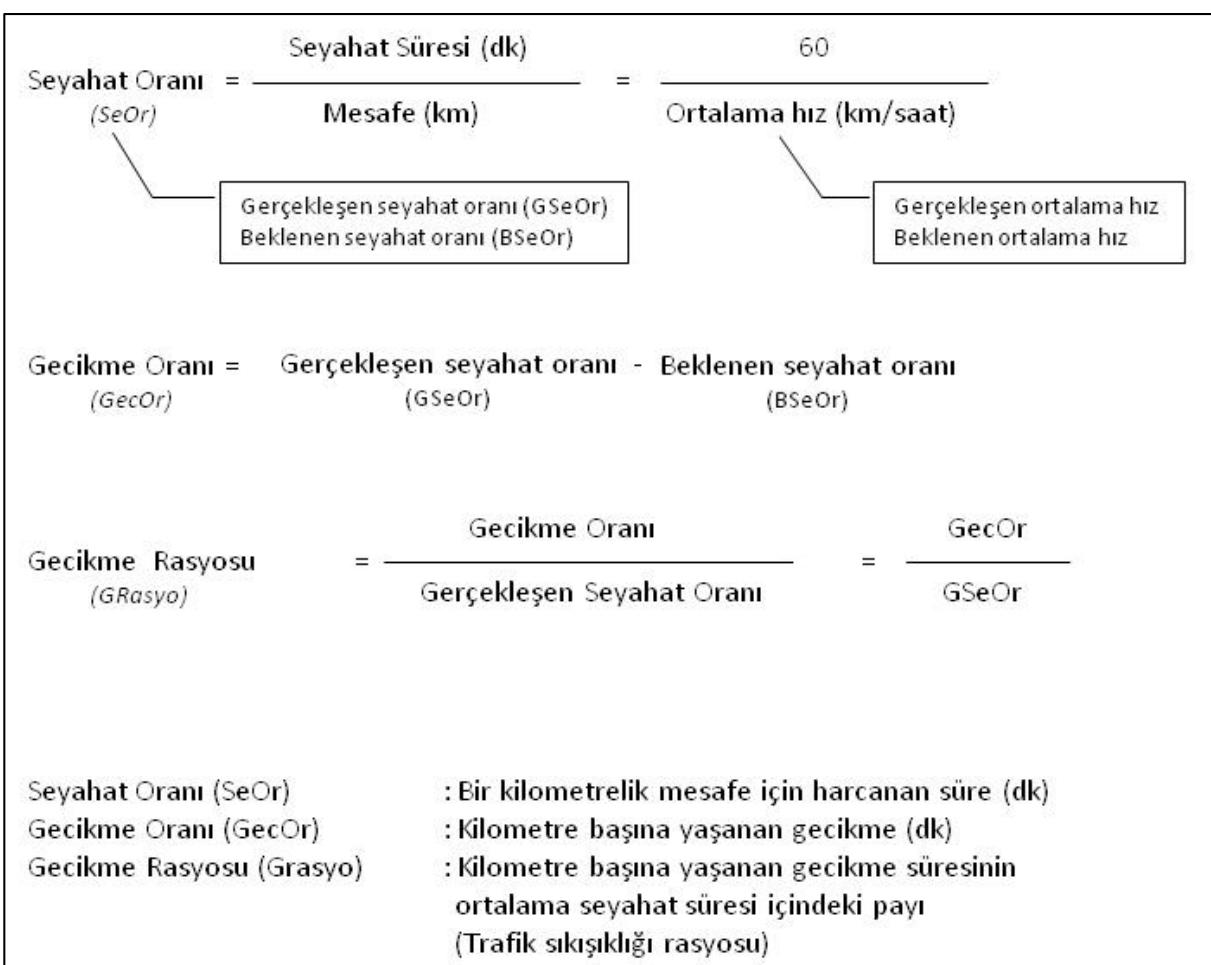
Çalışmanın verileri örneklem için seçilen araçlardan her iki dakikada bir alınan, konum, yön ve sürat bilgilerinin kaydedilmesi ile oluşturulmuştur. Analiz bu verileri günün her 30 dakikalık dilimini için ortalamalar alarak değerlendirmektedir. Başka bir deyişle konum ve yön bilgilerini her 30 dakikada bir güncellemekte ve ortalamaları kullanılmaktadır. Sürat verileri, ortalama sürat, sıfırdan farklı minimum sürat ve maksimum sürat olarak alınmaktadır. Tablo 4 analizde değerlendirilen veri başlıklarını göstermektedir.

Tablo 2: Analizde kullanılan veri başlıkları

DF	FC	HL	UZ	S	V	MH	SF
Yön	Yol tipi	Yasal Hız Limiti	Segment uzunluğu	Ortalama hız	Araç Sayısı	Maksimum hız	Hareket halindeki araç sayısı

2.4. Veri Analizinde Kullanılan Yöntemler

Segment kavramı önceden belirlenmiş iki nokta arasındaki mesafeyi ifade etmektedir. Bu çalışma segmentte ölçülen hareket hızlarının ortalaması, ölçülen en düşük ve en yüksek hızlar, segmentin uzunluğu ve segmentte yasalar tarafından belirlenmiş izin verilen en yüksek hız değerleri ile ilgili verileri dikkate alarak segmentte oluşan trafik ritmini ve sıkışıklığını aşağıda Şekil 3'de gösterilen kavramlar üzerinden açıklamaktadır.

Şekil 4: Çalışmada kullanılan kavramlar

Uzunlukları birbirinden farklı segmentlerin, şehiriçi ulaşımın ana arterleri ve şehrin yoğun merkezleri arasındaki ulaşım ekseninde seçilerek bir araya getirilmesi ile şehiriçi ulaşımda birbirinden farklı 120 adet rota belirlenmiştir. Rotaların isimleri ve numaraları Tablo 5'de gösterilmektedir. Çalışma İstanbul trafik durumunu daha genel bir çerçevede ifade edebilmek için bu 120 adet rotayı hareket ritimlerine göre birbirine benzer grplara ayırmaktadır. Bu ayrılm her biri üçer aylık olan çeyrekler halindeki verileri, tüm günlerin sabah, akşam ve gün içi gecikme rasyolarını dikkate alınarak Temel Bileşen Analizi (PCA) ile yapılmıştır (Bkz Ek 1).

Bu analizler sonucunda elde edilen rota grupları içerisinde yasal hız limitlerinin üzerinde seyahat ortalamasına sahip olan rotalar elenerek çalışmada 3 grupta toplam 84 rota üzerinde hesaplamalar yapılmıştır. Analiz değerleri ve çıktıları çalışmanın sonuçlar bölümünde etrafıca sunulmaktadır.

3. SONUÇLAR

3.1. Güvenilirlik Analizi

120 adet rotanın kullanılan örneklemin güvenilriği için hesaplanan Cronbach's Alpha değeri 0,99 ile oldukça yüksek bir seviyede çıkmaktadır. Bu değer temel bileşen analizi vasıtıyla azaltılan ve gruplanan örneklemde %87'ye gerilemeye ancak güvenilriliğini halen muhafaza etmektedir.

3.2. Temel Bileşen Analizi

Temel bileşen analizi aralarında korelasyon bulunan çok sayıda değişkenin oluşturduğu yapıyı, aralarında korelasyon bulunmayan ve değişkenlerin doğrusal bileşenlerinden oluşan daha az sayıda değişken (faktör) ile açıklamaya yarayan yöntemdir. Yapılan temel bileşen analizi sonucunda 112 rota ile şehir trafiğin %84'ü açıklanmaktadır. Bu rotaların yasal ölçüm limitleri dışında hareket hızlarının sahip olan 28 adet rota örneklem harici bırakılmıştır.

Faktör 1: ROTA A – Ana Koridor

İlk faktör 120 adet rotanın büyük bir kısmını (72 adet) içermekte ve çoğunlukla TEM ile E5 üzerinde hareket eden trafiği işaret etmektedir. Bu rotaları şehrin en büyük iki ana arteri olarak adlandırmak mümkündür. Bu iki ana arter şehrin trafik ritminin yüzde 42'sini açıklamaktadır (Bkz Ek 2)

Faktör 2: ROTA B – Doğu-Batı Aktarma Koridoru

Temel bileşen analizi sonucunda ortaya çıkan ikinci faktör 22 adet rotayı içermekte ve şehrin doğu yönünden batı yönüne doğru hareket eden trafiğin yukarıda bahsedilen ana arterler arasındaki ritmini işaret etmektedir. Bu rota grubu şehir trafiğinin %23'ünü açıklamaktadır.

Faktör 3: ROTA C – Batı Doğu Aktarma Koridoru

Temel bileşen analizi sonucunda ortaya çıkan ikinci faktör 18 adet rotayı içermekte ve şehrin batı yönünden doğu yönüne doğru hareket eden trafiğin yukarıda bahsedilen ana arterler arasındaki ritmini işaret etmektedir. Bu rota grubu şehir trafiğinin %19'unu açıklamaktadır.

3.3. Trafik Ritmi

2015 yılı II. çeyrek değerlendirmelerine göre; İstanbul ilinin trafik sıkışıklığı iş günlerinde sabah saatlerinde %59 ve akşam saatlerinde ise %53 olarak belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle, sabah saatlerinde seyahat eden bir sürücü seyahat süresinin yaklaşık %60'ını trafik yoğunluğundan dolayı kaybetmektedir. Bu değer iş günlerinde gün boyu % 51'e, tüm hafta ise % 47'ye gerilemektedir.

Tablo 3: Rotalara göre İstanbul ili trafik yoğunluğu

		Trafik Yoğunluğu (Yoğunluktan kaynaklanan gecikmenin % değeri)								
					Ana Arter			Aktarma	Aktarma	GENEL
			D-B	B-D	Genel	D-B		B-D		
[Nisan-Mayıs-Haziran] 2015-2	Sabah	İş Günleri	E5	0,57	0,48	0,53	0,59	0,60		0,59
		TEM		0,62	0,59	0,61	-	-		
		GENEL		0,60	0,54	0,57	0,59	0,60		
	Akşam	Tüm Hafta	E5	0,47	0,39	0,43	0,50	0,51		0,49
		TEM		0,51	0,50	0,50	-	-		
		GENEL		0,49	0,45	0,47	0,50	0,51		
	Gün boyu	İş Günleri	E5	0,59	0,57	0,58	0,53	0,48		0,53
		TEM		0,56	0,61	0,58	-	-		
		GENEL		0,57	0,59	0,58	0,53	0,48		
	Gün boyu	Tüm Hafta	E5	0,55	0,54	0,54	0,49	0,45		0,50
		TEM		0,52	0,58	0,55	-	-		
		GENEL		0,53	0,56	0,55	0,49	0,45		
	Gün boyu	İş Günleri	E5	0,52	0,48	0,50	0,52	0,50		0,51
		TEM		0,55	0,56	0,55	-	-		
		GENEL		0,53	0,52	0,53	0,52	0,50		
	Gün boyu	Tüm Hafta	E5	0,48	0,44	0,46	0,47	0,45		0,47
		TEM		0,50	0,52	0,51	-	-		
		GENEL		0,49	0,48	0,49	0,47	0,45		

İstanbul ili trafik sıkışıklığı ana rota düzeyinde sabah 7:00-9:00 ve akşam 18:00-20:00 saatleri arasında trafiğin akış yönüne göre doğudan batıya ve batından doğuya şeklinde iki ayrı ritim ortaya koymaktadır. Sabah saatlerinde doğu batı yönünde %59 olarak kendini gösteren trafik yoğunluğu ters yönde %60 olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı değerler akşam saatlerinde sırasıyla %53 ve %45 olarak ortaya çıkmaktadır. Gün içerisinde Doğu-Batı ana koridorunda az miktarda azalan trafik yoğunluğu (%52), aynı koridorda Batı-Doğu yönünde bir değişme yaşamadan sürdürmektedir %50 seviyesine inmektedir.

Bu çeyreğe ait veriler önceki çeyrekler ile karşılaştırıldığında kentin demografik durumuna bağlı mesken ve iş alanlarının şehir içi dağılımına göre oluşan hareketliliğin bu çeyrekte (Nisan-Mayıs, Haziran, 2015) neredeyse ortadan kalkmakta olduğunu göstermektedir. Kent içi trafik ritmi hem doğu-batı hem de batı-doğu yönlerinde benzeşmektedir.

2015 yılı II. çeyrek değerlendirmelerine göre; İstanbullu bir sürücü; trafik yoğunluğun sıfır olduğu ve segmentlerdeki yasal hız limitlerine göre hareket edilmesi halinde 30 dakikada kat edebileceği bir mesafeyi, sabah saatlerinde ortalama 43 dakika trafikte kaybederek yaklaşık 1 saat 13 dakikada ancak kat edebilmektedir. Aynı sürücü akşam saatlerinde aynı rotada ters yönde 33 dakika kaybetmekte ve ulaşacağı noktaya 1 saat 4 dakikada ulaşabilmektedir. Bu durumda; sabah saatlerinde yaşanan yoğunluğun akşam saatlerindeki yoğunluğa göre yaklaşık olarak her bir saatte 9 dakika daha az kayba neden olduğu söylenebilir.

Trafikte bu zamanın kaybedilmemesi durumunda aynı sürücü yasal hız limitleri uyarınca belirlenen rotalarda sabah saatlerinde yaklaşık 54 km, akşam saatlerinde ise yaklaşık 45 km fazladan mesafe kat edebilirdi. Tablo 4 bu değerleri göstermektedir.

Tablo 4: Rotalara göre İstanbul ili trafik yoğunluğu (Kayıp Mesafe)

Yoğunluk Kaynaklı Kaybedilen Ortalama Mesafe (km)									
[Nisan-Mayıs-Haziran]	2015-2	Sabah	İş Günleri	Ana Arter			Aktarma	Aktarma	GENEL
				D-B	B-D	Genel	D-B	B-D	
		Akşam	Tüm Hafta	E5	46,34	33,31	39,83	36,26	39,17
			İş Günleri	TEM	35,81	19,34	27,58	-	-
		Gün boyu	Tüm Hafta	GENEL	41,07	26,33	33,70	36,26	39,17
			İş Günleri	E5	70,32	66,79	68,55	44,27	34,56
			Tüm Hafta	TEM	50,77	36,13	43,45	-	-
			GENEL	60,54	51,46	56,00	44,27	34,56	
			Tüm Hafta	E5	61,44	58,54	59,99	36,75	31,11
			İş Günleri	TEM	45,05	31,02	38,04	-	-
			GENEL	53,25	44,78	49,01	36,75	31,11	
			İş Günleri	E5	55,52	45,70	50,61	38,01	37,02
			Tüm Hafta	TEM	42,60	24,74	33,67	-	-
			GENEL	49,06	35,22	42,14	38,01	37,02	
			Tüm Hafta	E5	47,73	39,80	43,77	32,17	31,27
			GENEL	42,20	30,76	36,48	32,17	31,27	

Sabah saatlerinde yola çıkan bir sürücü yukarıda belirtilen yoğunlıklarda hareket eden trafikte rota boyunca (ortalama rota uzunluğu yaklaşık 37 km iken¹) kaybettiği yakit yaklaşık sabah saatlerinde 13 TL tutarındadır. Akşam saatlerinde ise bu değer yaklaşık 11 TL ye düşmektedir. Bu değerler hafta içi gün boyu yaklaşık 9 TL civarında seyrederken, hafta sonunun katılımıyla 7,5 TL ye inmektedir. Bu rotalarda hareket eden bir sürücü 2015 II. Çeyreği verilerine göre sabah saatlerinde trafik yoğunluğundan dolayı kilometre başına 36 kuruş, akşam saatlerinde ise yaklaşık 30 kuruş tutarında akaryakıt kaybı yaşamaktadır. Tablo 5 bu değerleri rotalar ve zaman dilimleri ekseninde göstermektedir.

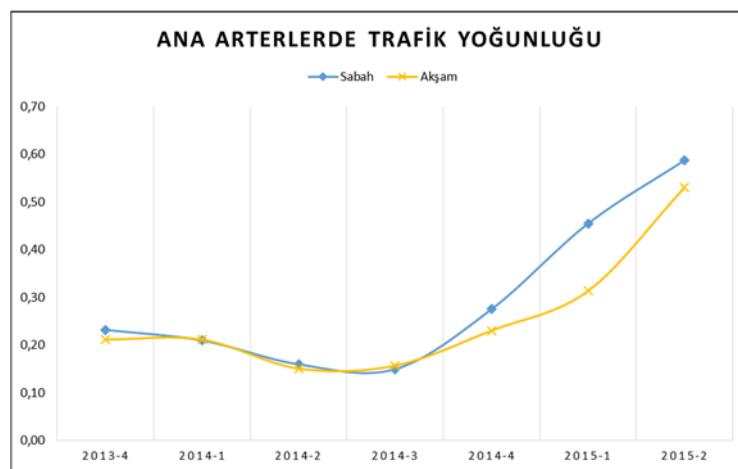
¹ Sürücülerin yoğun olarak kullandıkları rotaların uzunlukları: Doğu-Batı yönünde; E5: 50,16 km, TEM: 29,6 km - Batı-Dogu Yönde; E5: 51,41 km, TEM: 18,52 km – Doğu-Batı Aktarma Koridorları: 36,20 km, Batı-Dogu Aktarma Koridorları: 37,63 km.

Tablo 5: Kilometre başına yoğunluk kaynaklı akaryakıt kaybı

Yoğunluk Kaynaklı Kaybedilen Ortalama Yakıt (TL/Araç) –km başına-								
	Hız Limiti		Ana Arter			Aktarma	Aktarma	GENEL
			D-B	B-D	Genel	D-B	B-D	
[Nisan-Mayıs-Haziran] 2015-2	Sabah	İş Günleri	E5	0,34	0,21	0,28	0,35	0,38
		TEM		0,44	0,37	0,40	-	-
		GENEL		0,39	0,29	0,34	0,35	0,38
	Akşam	Tüm Hafta	E5	0,21	0,14	0,17	0,23	0,24
		TEM		0,28	0,24	0,26	-	-
		GENEL		0,24	0,19	0,22	0,23	0,24
	Gün boyu	İş Günleri	E5	0,33	0,30	0,31	0,29	0,21
		TEM		0,41	0,49	0,45	-	-
		GENEL		0,37	0,40	0,38	0,29	0,21
	Gün boyu	Tüm Hafta	E5	0,28	0,26	0,27	0,24	0,19
		TEM		0,36	0,41	0,38	-	-
		GENEL		0,32	0,33	0,33	0,24	0,19
	Gün boyu	İş Günleri	E5	0,25	0,20	0,23	0,24	0,22
		TEM		0,34	0,31	0,32	-	-
		GENEL		0,29	0,25	0,27	0,24	0,22
	Gün boyu	Tüm Hafta	E5	0,21	0,17	0,19	0,20	0,19
		TEM		0,28	0,27	0,28	-	-
		GENEL		0,25	0,22	0,23	0,20	0,19

4. GENEL DEĞERLENDİRME

İstanbul ili trafik yoğunluğu 2013 yılı IV. Çeyreğinden (Ekim, Kasım, Aralık, 2013) sonra bir yıl süreyle sabah ve akşam saatlerinde benzer bir azalma eğilimine girmiştir (sırasıyla; 0,23-0,21-0,16-0,15) Ancak 2014 yılı IV. Çeyreğinde yeniden artmaya başlamıştır. Aynı çeyrekler kıyaslandığında yaşanan yoğunluk bir yıl öncesine göre %15 oranında artmıştır (2013 yılında 0,23 iken 2014 yılında 0,28) Bununla birlikte bir önceki yılda trafik yoğunlığında yaşanan azalış yerini hızlı bir artışa bırakmıştır. Sabah saatlerinde 2014'ün ilk çeyreğinde oluşan trafik yoğunluğu 0,28 iken 2015'in birinci çeyreğinde 0,45'e ve sonrasında ikinci çeyrekte 0,59'a yükselmiştir. Benzer artış eğilimi 2015 ikinci çeyrek göstergelerinde bir miktar azalma (0,34) olsa dahi akşam trafiğinde de gözlenebilir. Şekil 5 2013'ün son çeyreği ile 2015'in ikinci çeyreği arasındaki trafik yoğunluğu durumunu göstermektedir.

Şekil 5 : Çeyreklerde trafik yoğunluğu

Ek 1: Şehir içi ulaşım rotaları

No	Rota İsmi	No	Rota İsmi	No	Rota İsmi
1	RotaAcibademSbhGkcn	41	RotaE5SbhGkcnBogaiciKoprusu	81	RotaMecidiyekoyBakirkoy
2	RotaAltunizadeMecidiyekoy	42	RotaE5SbhGkcnBostanci	82	RotaMecidiyekoyMaslak
3	RotaAltunizadeSbhGkcn	43	RotaE5SbhGkcnCekmekoy	83	RotaMecidiyekoySbhGkcn
4	RotaAtaturkBeylikduzu	44	RotaE5SbhGkcnErenkoy	84	RotaMecidiyekoyTaksim
5	RotaAtaturkKozyatagi	45	RotaE5SbhGkcnFSM	85	RotaOrtakoySbhGkcn
6	RotaAtaturkMahmutBeyGiseler	46	RotaE5SbhGkcnKadikoy	86	RotaSbhGkcnAcibadem
7	RotaAtaturkMaslak	47	RotaE5SbhGkcnKozyatagi	87	RotaSbhGkcnAltunizade
8	RotaAtaturkSbhGkcn	48	RotaE5SbhGkcnMaslak	88	RotaSbhGkcnAtaturk
9	RotaAtaturkTaksim	49	RotaE5SbhGkcnMecidiyekoy	89	RotaSbhGkcnBakirkoy
10	RotaAvclarCevizlibag	50	RotaE5SbhGkcnOrtakoy	90	RotaSbhGkcnBesiktas
11	RotaBakirkoyEminonuSahil	51	RotaE5SbhGkcnSariyer	91	RotaSbhGkcnBogaziciKoprusu
12	RotaBakirkoyMecidiyekoy	52	RotaE5SbhGkcnSirkeci	92	RotaSbhGkcnBostanci
13	RotaBakirkoySbhGkcn	53	RotaE5SbhGkcnUmraniye	93	RotaSbhGkcnCamlicaGiseler
14	RotaBesiktasSbhGkcn	54	RotaE5SbhGkcnUskudar	94	RotaSbhGkcnCekmekoy
15	RotaBeylikduzuAtaturk	55	RotaE5SbhGkcnZincirlikuyu	95	RotaSbhGkcnErenkoy
16	RotaBogaziciKoprusuSbhGkcn	56	RotaE5SariyerSbhGkcn	96	RotaSbhGkcnFSM
17	RotaBostanciSbhGkcn	57	RotaE5SirkeciSbhGkcn	97	RotaSbhGkcnKadikoy
18	RotaCamlicaGiseleriSbhGkcn	58	RotaE5UmraniyeSbhGkcn	98	RotaSbhGkcnKozyatagi
19	RotaCekmekoySbhGkcn	59	RotaE5UskudarSbhGkcn	99	RotaSbhGkcnMaslak
20	RotaCevizlibagAvclar	60	RotaE5ZincirlikuyuSbhGkcn	100	RotaSbhGkcnMecidiyekoy
21	RotaE5AcibademSbhGkcn	61	RotaEminonuBakirkoy	101	RotaSbhGkcnOrtakoy
22	RotaE5AltunizadeSbhGkcn	62	RotaErenkoySbhGkcn	102	RotaSbhGkcnSariyer
23	RotaE5AtaturkSbhGkcn	63	RotaFatihGaziosmanpasa	103	RotaSbhGkcnSirkeci
24	RotaE5BakirkoySbhGkcn	64	RotaFSMSbhGkcn	104	RotaSbhGkcnTaksim
25	RotaE5BesiktasSbhGkcn	65	RotaFatihVatan	105	RotaSbhGkcnTuzla
26	RotaE5BogaziciKoprusuSbhGkcn	66	RotaFSMIstoc	106	RotaSbhGkcnUmraniye
27	RotaE5BostanciSbhGkcn	67	RotaGaziosmanpasaFatih	107	RotaSbhGkcnUskudar
28	RotaE5CekmekoySbhGkcn	68	RotalstocFSM	108	RotaSbhGkcnZincirlikuyu
29	RotaE5ErenkoySbhGkcn	69	RotaKadikoySbhGkcn	109	RotaSariyerSbhGkcn
30	RotaE5FSMSbhGkcn	70	RotaKozyatagiAtaturk	110	RotaSirkeciSbhGkcn
31	RotaE5KadikoySbhGkcn	71	RotaKozyatagiMaslak	111	RotaTaksimAtaturk
32	RotaE5KozyatagiSbhGkcn	72	RotaKozyatagiSbhGkcn	112	RotaTaksimKozyatagi
33	RotaE5MaslakSbhGkcn	73	RotaKozyatagiTaksim	113	RotaTaksimMaslak
34	RotaE5MecidiyekoySbhGkcn	74	RotaMahmutBeyGiselerAtaturk	114	RotaTaksimMecidiyekoy
35	RotaE5OrtakoySbhGkcn	75	RotaMaslakAtaturk	115	RotaTaksimSbhGkcn
36	RotaE5SbhGkcnAcibadem	76	RotaMaslakKozyatagi	116	RotaTuzlaSbhGkcn
37	RotaE5SbhGkcnAltunizade	77	RotaMaslakMecidiyekoy	117	RotaUmraniyeSbhGkcn
38	RotaE5SbhGkcnAtaturk	78	RotaMaslakSbhGkcn	118	RotaUskudarSbhGkcn
39	RotaE5SbhGkcnBakirkoy	79	RotaMaslakTaksim	119	RotaVatanFatih
40	RotaE5SbhGkcnBesiktas	80	RotaMecidiyekoyAltunizade	120	RotaZincirlikuyuSbhGkcn

ANA KORİDOR BİLEŞENLERİ	AKTARMA KORİDORU BİLEŞENLERİ (DOĞU-BATI)
45_RotaE5SabihaGokcenFatihSultanMehmetKoprusu	106_RotaSabihaGokcenUmranije
48_RotaE5SabihaGokcenMaslak	91_RotaSabihaGokcenBogaziciKoprusu
51_RotaE5SabihaGokcenSariyer	100_RotaSabihaGokcenMecidiyekoy
41_RotaE5SabihaGokcenBogaiciKoprusu	108_RotaSabihaGokcenZincirlikuyu
49_RotaE5SabihaGokcenMecidiyekoy	98_RotaSabihaGokcenKozyatagi
55_RotaE5SabihaGokcenZincirlikuyu	90_RotaSabihaGokcenBesiktas
40_RotaE5SabihaGokcenBesiktas	93_RotaSabihaGokcenCamlicaGiseler
38_RotaE5SabihaGokcenAtaturk	104_RotaSabihaGokcenTaksim
52_RotaE5SabihaGokcenSirkeci	87_RotaSabihaGokcenAltunizade
50_RotaE5SabihaGokcenOrtakoy	107_RotaSabihaGokcenUskudar
39_RotaE5SabihaGokcenBakirkoy	95_RotaSabihaGokcenErenkoy
53_RotaE5SabihaGokcenUmranije	101_RotaSabihaGokcenOrtakoy
43_RotaE5SabihaGokcenCekmekoy	92_RotaSabihaGokcenBostanci
23_RotaE5AtaturkSabihaGokcen	103_RotaSabihaGokcenSirkeci
24_RotaE5BakirkoySabihaGokcen	86_RotaSabihaGokcenAcibadem
56_RotaE5SariyerSabihaGokcen	89_RotaSabihaGokcenBakirkoy
34_RotaE5MecidiyekoySabihaGokcen	97_RotaSabihaGokcenKadikoy
33_RotaE5MaslakSabihaGokcen	
60_RotaE5ZincirlikuyuSabihaGokcen	
71_RotaKozyatagiMaslak	
73_RotaKozyatagiTaksim	
2_RotaAltunizadeMecidiyekoy	
70_RotaKozyatagiAtaturk	
99_RotaSabihaGokcenMaslak	
88_RotaSabihaGokcenAtaturk	
102_RotaSabihaGokcenSariyer	
77_RotaMaslakMecidiyekoy	
74_RotaMahmutBeyGiselerAtaturk	
67_RotaGaziosmanpasaFatih	
12_RotaBakirkoyMecidiyekoy	
96_RotaSabihaGokcenFatihSultanMehmetKoprusu	
75_RotaMaslakAtaturk	
66_RotaFSMIstoc	
6_RotaAtaturkMahmutBeyGiseler	
114_RotaTaksimMecidiyekoy	
82_RotaMecidiyekoyMaslak	
10_RotaAvclarCevizlibag	
68_RotalistocFSM	
7_RotaAtaturkMaslak	
15_RotaBeylikduzuAtaturk	
9_RotaAtaturkTaksim	
119_RotaVatanFatih	
113_RotaTaksimMaslak	
80_RotaMecidiyekoyAltunizade	
5_RotaAtaturkKozyatagi	
AKTARMA KORİDORU BİLEŞENLERİ (BATI-DOĞU)	
	64_RotaFatihSultanMehmetKoprusuSabihaGokcen
	72_RotaKozyatagiSabihaGokcen
	18_RotaCamlicaGiseleriSabihaGokcen
	78_RotaMaslakSabihaGokcen
	3_RotaAltunizadeSabihaGokcen
	117_RotaUmranijeSabihaGokcen
	16_RotaBogaziciKoprusuSabihaGokcen
	83_RotaMecidiyekoySabihaGokcen
	120_RotaZincirlikuyuSabihaGokcen
	62_RotaErenkoySabihaGokcen
	1_RotaAcibademSabihaGokcen
	69_RotaKadikoySabihaGokcen
	17_RotaBostanciSabihaGokcen
	118_RotaUskudarSabihaGokcen
	14_RotaBesiktasSabihaGokcen
	109_RotaSariyerSabihaGokcen
	8_RotaAtaturkSabihaGokcen
	115_RotaTaksimSabihaGokcen
	85_RotaOrtakoySabihaGokcen
	13_RotaBakirkoySabihaGokcen
	110_RotaSirkeciSabihaGokcen
	19_RotaCekmekoySabihaGokcen